

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [*MACIEJ SZPUNAR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 6. jūnijā¹

Lieta C-149/17

Bastei Lübbe GmbH & Co. KG
pret
Michael Strotzer

(*Landgericht München I* (Minhenes I apgabaltiesa, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Autortiesības un blakustiesības – Direktīva 2001/29/EK – Intelektuālā īpašuma tiesību ievērošana – Direktīva 2004/48/EK – Atlīdzība par autortiesību pārkāpumu datņu apmaiņas gadījumā – Interneta pieslēgums, kas pieejams tā īpašnieka ģimenes locekļiem – Interneta pieslēguma īpašnieka atbrīvošana no atbildības, nepastāvot vajadzībai precizēt, kā ģimenes loceklis šo pieslēgumu ir izmantojis

Ievads

1. Lai gan Savienības tiesībās intelektuālā īpašuma materiālās tiesības ir daļēji saskaņotas, šo tiesību pārkāpumu un no tiem izrietošā kaitējuma atļidzināšanas procedūras principā tiek noteiktas dalībvalstu tiesību sistēmu regulējumā. Tomēr Savienības tiesībās ir noteiktas atsevišķas prasības, kas pārsniedz vienkāršo efektivitātes pārbaudi, kura parasti tiek piemērota dalībvalstu procesuālās autonomijas kontekstā.

2. Šajā lietā uzdotais jautājums skar šo prasību apjomu un to saistību ar pamattiesībām. Šāds problēmjaudājums Tiesā jau ir skatīts, tomēr tai būs iespēja konkrētajā lietā savu judikatūru šajā ziņā papildus izvērst un precizēt.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā² 3. panta 1. punktā un 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstis autoriem piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izziņošanu, izmantojot vadus vai neizmantojot tos, tajā skaitā savu darbu publiskošanu tā, lai sabiedrības locekļi tiem var piekļūt no pašu izvēlētas vietas pašu izvēlēta laikā.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² OV 2001, L 167, 10. lpp.

2. Dalībvalstis paredz ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt publiskošanu, izmantojot vai neizmantojot vadus, tā, lai sabiedrības locekļi tiem var piekļūt no pašu izvēlētas vietas pašu izvēlētā laikā:

[..]

b) skaņu ierakstu producentiem – attiecībā uz viņu ierakstītajiem skaņu ierakstiem;

[..].”

4. Atbilstoši šīs pašas direktīvas 8. panta 1. un 2. punktam:

“1. Dalībvalstis paredz atbilstīgas sankcijas un tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā uz šajā direktīvā izklāstīto tiesību un saistību pārkāpumiem un veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu šo sankciju un tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošanu. Tādējādi paredzētajām sankcijām ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.

2. Katra dalībvalsts pieņem vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tiesību subjekti, kuru intereses ir skārušas attiecīgās valsts teritorijā veiktas nelikumīgas darbības, var celt prasību par zaudējumu atlīdzību [..].”

5. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu³ 2. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Neskarot līdzekļus, kas Kopienā vai valstu tiesību aktos ir vai var tikt paredzēti, ciktāl šie līdzekļi var būt labvēlīgāki tiesību īpašniekiem, šajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus saskaņā ar 3. pantu piemēro visiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, kas paredzēti Kopienas un/vai attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos.

2. Šī direktīva neskar īpašos noteikumus par tiesību piemērošanu un izņēmumiem, kas iekļauti Kopienas tiesību aktos par autortiesībām un blakustiesībām, t.i., noteikumus, kas iekļauti [..] Direktīvā [2001/29], jo īpaši tās 2.–6. pantā un 8. pantā.”

6. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu:

“1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus termiņus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi.”

7. Atbilstoši šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punkta pirmajam teikumam:

“Dalībvalstis nodrošina, ka, ja kāda puse, iesniedzot prasību, ir sniegusi tai pieejamus pierādījumus, kuri ir pietiekami attiecībā uz minēto prasību, un prasības pamatojumā ir precizējusi pierādījumus, kas ir pretējās puses rīcībā, tad kompetentās tiesu iestādes var prasīt pretējai pusei uzrādīt minētos pierādījumus, ievērojot konfidenciālas informācijas aizsardzības prasības.”

3 OV 2004, L 157, 45. lpp.

8. Visbeidzot, saskaņā ar Direktīvas 2004/48 13. panta 1. punkta pirmo daļu:

“Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās tiesu iestādes, saņemot cietušās puses iesniegumu, piespriež pārkāpējam, kas apzināti ir iesaistījies kontrafakta darbībā vai kam ir bijis pamats apzināties, ka minētā darbība ir kontrafakta darbība, izmaksāt tiesību īpašniekam kompensāciju, kas atbilst pārkāpuma dēļ radītā kaitējuma apmēram.”

Vācijas tiesību akti

9. 1965. gada 9. septembra *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz* (Likums par autortiesībām un blakustiesībām) 97. pantā ir noteikts:

“1. Ja ir prettiesiski pārkāptas autortiesības vai citas ar šo likumu aizsargātas tiesības, cietusī puse var celt prasību par aizskāruma novēršanu, bet, pastāvot atkārtota pārkāpuma izdarīšanas riskam, prasību par atturēšanos no darbības. Pieprasīt atturēties no darbības var arī tad, ja pastāv pārkāpuma pirmreizējas izdarīšanas risks.

2. Personai, kas darbību veikusi tīši vai aiz neuzmanības, ir jāatlīdzina cietušajai pusei radies kaitējums. Aprēķinot zaudējumu apmēru, var ņemt vērā arī peļņu, ko pārkāpējs guvis, pārkāpjot tiesības. Zaudējumu apmēru var aprēķināt arī, pamatojoties uz summu, kas pārkāpējam būtu jāmaksā kā atbilstīga atlīdzība, ja tas būtu lūdzis atļauju izmantot pārkāptās tiesības. Autori, zinātnisku publikāciju autori (70. pants), fotogrāfi (72. pants) un izpildītāji (73. pants) par zaudējumiem, kas nav mantisks zaudējums, var prasīt kompensāciju naudā, ievērojot taisnīguma principu.”

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

10. Saskaņā ar Vācijas tiesībām dibinātai skaņu ierakstu producēšanas sabiedrībai *Bastei Lübbe AG* pieder autortiesības un blakustiesības uz grāmatas audioierakstu.

11. *Michael Strotzer* ir interneta pieslēguma īpašnieks, caur kuru 2010. gada 8. maijā šis skaņu ieraksts tika publiskots, lai to lejupielādētu neierobežots skaits interneta datņu apmaiņas vietnes (*peer-to-peer*) lietotāju. Eksperts precīzi saistīja IP adresi ar *M. Strotzer*.

12. Ar 2010. gada 28. oktobra vēstuli *Bastei Lübbe* brīdināja *M. Strotzer*, prasot izbeigt šo autortiesību pārkāpumu. Tā kā šis brīdinājums bija bez panākumiem, *Bastei Lübbe* cēla *Amtsgericht München* (Minhenes pirmās instances tiesa, Vācija) prasību pret *M. Strotzer* kā konkrētās IP adreses īpašnieku, lai saņemtu atlīdzību naudā.

13. Tomēr *M. Strotzer* apstrīd, ka viņš pats būtu pārkāpis autortiesības, un apgalvo, ka viņa interneta pieslēgums esot bijis pietiekami drošs. Turklāt viņš apstiprina, ka arī ar viņu kopā dzīvojošajiem vecākiem esot bijusi piekļuve šim pieslēgumam, bet, ciktāl viņam zināms, konkrētā darba neesot bijis viņu datorā, viņi par to neko neesot zinājuši un neesot izmantojuši tiešsaistes datņu apmaiņas programmatūru. Turklāt konkrētā pārkāpuma laikā dators esot bijis izslēgts.

14. *Amtsgericht München* (Minhenes pirmās instances tiesa) noraidīja *Bastei Lübbe* atlīdzības prasību, pamatojot, ka *M. Strotzer* nevarot tikt uzskatīts par iespējamo autortiesību pārkāpēju, jo atbilstoši viņa norādītajam arī viņa vecāki esot varējuši veikt konkrēto pārkāpumu. *Bastei Lübbe* iesniedza apelācijas sūdzību *Landgericht München I* (Minhenes I apgabaltiesa, Vācija), kas šajā lietā ir iesniedzējtiesa.

15. Iesniedzējtiesa sliecas atzīt *M. Strotzer* atbildību par apgalvoto autortiesību pārkāpumu, jo no viņa paskaidrojumiem neizriet, ka trešā persona šī pārkāpuma laikā būtu lietojusi interneta pieslēgumu, tādējādi viņš tiešām būtu varējis to veikt. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāatrisina *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) judikatūras jautājums, kas iesniedzējtiesas ieskatā varētu liegt sodīt atbildētāju⁴.

16. Būtībā atbilstoši *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūrai, kā to interpretē iesniedzējtiesa, prasītājam ir jānorāda un jāpierāda autortiesību pārkāpums. Turklāt *Bundesgerichtshof* ieskatā tiek faktiski prezumēts, ka interneta pieslēguma īpašnieks ir šādu pārkāpumu veicis, ja tā veikšanas laikā neviena cita persona nevarēja izmantot šo interneta pieslēgumu. Tomēr, ja interneta pieslēgums šī pārkāpuma laikā nav bijis pietiekami drošs vai arī ir bijis apzināti atstāts citu personu rīcībā, tad faktiski netiek prezumēts, ka šī pieslēguma īpašnieks ir pārkāpumu veicis.

17. Tomēr šādā gadījumā atbilstoši *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūrai interneta pieslēguma īpašniekam ir sekundārs apgalvojuma pierādīšanas pienākums. Šo sekundāro pierādīšanas pienākumu pieslēguma īpašnieks pietiekami izpilda, informējot, ka citas personas, un attiecīgā gadījumā – kuras citas personas, varēja patstāvīgi piekļūt viņa interneta pieslēgumam un līdz ar to var būt izdarījušas apgalvoto autortiesību pārkāpumu. Ja ģimenes loceklim ir bijusi piekļuve konkrētajam interneta pieslēgumam, šī pieslēguma īpašniekam, ievērojot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā (turpmāk tekstā – “Harta”) un attiecīgajās Vācijas konstitucionālo tiesību normās garantēto privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, tomēr nav pienākuma sniegt papildu detalizētu informāciju par šī pieslēguma izmantošanas laiku un raksturu.

18. Šādos apstākļos *Landgericht München I* (Minhenes I apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 2001/29 8. panta 1. un 2. punkts saistībā ar tās 3. panta 1. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka “efektīvas un preventīvas” sankcijas darba publiskošanas tiesību pārkāpuma gadījumā pastāv vēl arī tad, ja interneta pieslēguma, kuru izmantojot ir izdarīti autortiesību pārkāpumi datņu apmaiņas rezultātā, īpašnieks nav atbildīgs par zaudējumiem, ja pieslēguma īpašnieks nosauc vismaz vienu ģimenes loekli, kurš papildus viņam varēja piekļūt šim interneta pieslēgumam, bet detalizēti nepaziņo atbilstīgās papildu pārbaudēs noskaidrotu laiku un veidu, kad un kā šis ģimenes loeklis ir lietojis internetu?
- 2) Vai Direktīvas 2004/48 3. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “efektīvi” pasākumi intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanai pastāv vēl arī tad, ja interneta pieslēguma, pa kuru ir izdarīti autortiesību pārkāpumi datņu apmaiņas rezultātā, īpašnieks nav atbildīgs par zaudējumiem, ja pieslēguma īpašnieks nosauc vismaz vienu ģimenes loekli, kurš papildus viņam varēja piekļūt šim interneta pieslēgumam, bet detalizēti nepaziņo atbilstīgās papildu pārbaudēs noskaidrotu laiku un veidu, kad un kā šis ģimenes loeklis ir lietojis internetu?”

19. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika iesniegts 2017. gada 24. martā. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Bastei Lübbe*, Austrijas valdība un Eiropas Komisija. *Bastei Lübbe* un Komisija bija pārstāvētas 2018. gada 14. marta tiesas sēdē.

⁴ Iesniedzējtiesa tostarp min *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) 2016. gada 6. oktobra spriedumu, I ZR 154/15, *Afterlife*.

Vērtējums

Ievada piezīmes

20. Komisijas rakstveida apsvērumos ir paustas šaubas par prejudiciālo jautājumu attiecināmību uz pamatlietas risinājumu. Es tām nepiekrītu.

21. Iesniedzējtiesas prejudiciālajos jautājumos būtībā tiek jautāts, vai Direktīvas 2001/29 8. pantā un Direktīvas 2004/48 3. pantā noteiktajai autortiesību ievērošanas nodrošināšanas pasākumu efektivitātes prasībai atbilst tas, ka autortiesību⁵ pārkāpumos izmantota interneta pieslēguma īpašniekam ir ļauts izvairīties no saskaņā ar prezumpciju pastāvošās atbildības par minētajiem pārkāpumiem, bez papildu precizējumu sniegšanas norādot uz ģimenes locekli, kuram arī ir bijusi piekļuve šim pieslēgumam. Iesniedzējtiesas šaubas izriet no *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūras par aizskartu autortiesību īpašnieku tiesiskās aizsardzības līdzekļiem Vācijas tiesībās.

22. Valstu tiesām, nevis Tiesai ir jāinterpretē un jāpiemēro dalībvalstu tiesu judikatūra. Tomēr saskaņā ar atbilstīgas interpretācijas principu valsts iestādēm un tiesām ir pienākums savas valsts tiesību normas iespēju robežās interpretēt tādējādi, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu iedarbību. No šīs prasības izriet pienākums mainīt nostiprinātu valsts judikatūru, ja tā nav saderīga ar šīm tiesībām⁶. Tādējādi uzskatu, ka atbilstoši atbilstīgas interpretācijas prasībai iesniedzējtiesai iespēju robežās ir jāinterpretē un jāpiemēro *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūra tādējādi, lai nodrošinātu pilnīgu iedarbību no Savienības tiesībām izrietošām saistībām attiecībā uz autortiesību īpašniekiem pieejamo tiesiskās aizsardzības līdzekļu iedarbīgumu. Tātad Tiesai ir jāsniedz iesniedzējtiesai visas nepieciešamās norādes par šo saistību apjomu.

23. Līdz ar to, ja iesniedzējtiesai, atbilstoši tās interpretācijai, ir šaubas par *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūras atbilstību Savienības tiesībās noteiktām prasībām, Tiesai ir pilnīga kompetence noteikt šo prasību apjomu. Ir jāizvērtē divi šī problēmjautājuma aspekti – atbilstošo Savienības tiesību normu tvērums un pamattiesību ievērošana šo normu piemērošanā.

Direktīvu 2001/29 un 2004/48 atbilstošās normas

24. Pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt ar Direktīvu 2001/29 saskaņoto tiesību ievērošanu, šajā direktīvā ir izklāstīti diezgan lakoniski. Šīs direktīvas 8. pantā ir tikai vispārīgi noteikts dalībvalstu pienākums paredzēt iedarbīgas, samērīgas un preventīvas sankcijas, lai cīnītos pret minēto tiesību pārkāpumiem. Turklāt dalībvalstīm par labu aizskarto tiesību īpašniekiem ir jāparedz iespēja iesniegt prasību par zaudējumu atlīdzību. Dalībvalstīm ir atstāta pilnīga rīcības brīvība attiecībā uz konkrētiem pasākumiem, kas ir veicami šo pienākumu izpildei.

25. Tomēr, ņemot vērā intelektuālā īpašuma tiesību nozīmi iekšējā tirgus īstenošanā, Savienības likumdevējs ir uzskatījis par nepieciešamu paredzēt detalizētākus saskaņotus noteikumus, lai nodrošinātu vienveidīgu šo tiesību aizsardzību visā Savienībā⁷. Līdz ar to Direktīva 2004/48 ir pilnībā veltīta pasākumiem intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanas nodrošināšanai.

26. Tas ir tiesa, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/48 2. panta 2. punktu tā neskar īpašos noteikumus par autortiesībām, it īpaši tos, kuri iekļauti Direktīvas 2001/29 8. pantā. Proti, saskaņā ar šo noteikumu Direktīvas 2001/29 normas ir prioritāras attiecībā pret Direktīvas 2004/48 normām. Tomēr no tā neizriet, ka autortiesības kopumā ir izslēdzamas no Direktīvas 2004/48 darbības jomas. Šīs direktīvas

5 Ar šo terminu apzīmēju gan autortiesības kā tādas, gan blakus tiesības, tai skaitā ierakstu producentu tiesības.

6 Visbeidzot, skat. spriedumu, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2018:257, 71. un 72. punkts).

7 Skat. Direktīvas 2004/48 preambulas 1., 8. un 9. apsvērumu.

2. panta 1. punktā ir skaidri norādīts, ka tajā paredzētās normas “piemēro visiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, kas paredzēti Kopienas un/vai attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos”. Direktīva 2004/48 ir piemērojama autortiesībām, jo tās neapstrīdami ir intelektuālais īpašums, ja vien uz tām attiecināmajos Savienības tiesību aktos nav paredzēti īpaši noteikumi. Turklāt šajā direktīvā ir paredzēti īpaši autortiesību noteikumi, tostarp tās 5. pantā ir noteikta autora vai autora blakustiesību īpašnieka statusa prezumpcija.

27. Direktīvas 2001/29 8. pants tādējādi ir jāskata nevis kā ļoti vispārīga rakstura nodalīta norma, bet gan kā elements saskaņotā intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības sistēmā, kas izveidota ar Direktīvu 2004/48. Šī sistēma pārsniedz vienkāršu dalībvalstu procesuālo autonomiju, tām nosakot konkrētas saistības, kuru ievērošana, tostarp to procesuālajā aspektā, ir Tiesas kontroles kompetencē, kas pārsniedz klasisko līdzvērtības un efektivitātes principu kontroles ietvaru. Citāda interpretācija atņemtu Direktīvai 2004/48 jēgu, jo tad tā nenoteiktu neko jaunu attiecībā pret jau esošu dalībvalstu pienākumu atbilstoši efektivitātes principam nodrošināt Savienības tiesību intelektuālā īpašuma jomā lietderīgo iedarbību. Būtībā nebūtu loģiski uzskatīt, ka Savienības likumdevējs ir radījis direktīvu ar saistībām, kuru saturs var tikt iztukšots, izmantojot dalībvalstu procesuālos noteikumus. Turklāt Direktīvai 2004/48 ir autonoma darbības joma, jo saskaņā ar tās 2. panta 1. punktu tā attiecas ne tikai uz Savienības tiesību līmeni saskaņotu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību, bet arī uz dalībvalstu tiesību sistēmās paredzētajām tiesībām. Tādējādi šī direktīva nav tikai vienkārša konkretizācija Savienības tiesībās noteiktās tiesību aizsardzības efektivitātes vispārīgam principam, kas situācijā, kad nav īpašu Savienības tiesību normu, tiek piemērots dalībvalstu procesuālās autonomijas ietvaros.

28. Līdz ar to, ja Direktīvas 2001/29 8. panta 2. punktā, kuru šajā ziņā papildina un precizē Direktīvas 2004/48 13. panta 1. punkts, ir paredzētas aizskartā īpašnieka tiesības celt prasību par zaudējumu atlīdzību, tad, manuprāt, tas ietver pienākumu valsts tiesību sistēmā paredzēt un piemērot mehānismus, kas ļautu īpašniekam reāli saņemt šo zaudējumu atlīdzību. Lai gan konkrēti procesuāli mehānismi šo direktīvu ieviešanai ir dalībvalstu kompetencē, jautājums par to iedarbīgumu ir Tiesas kontrolē. Pretēji Komisijas apsvērumos ieteiktajam, šī pārbaude neaprobežojas ar jautājumu ar to, vai iegūt zaudējumu atlīdzību ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi sarežģīti, jo parasti šāds novērtējums tiek veikts efektivitātes principa ievērošanas pārbaudes ietvaros. Šajās direktīvās noteikto saistību ievērošanas pārbaudei ir jāveic konkrētu tajās minēto normu interpretācija to lietderīgās iedarbības kontekstā.

29. Pamatlietā ir runa par publiskošanas tiesību pārkāpumiem, kas veikti, izmantojot internetu. Tiesību īpašniekiem, kas ir šādu pārkāpumu upuri, ir sarežģīti identificēt pārkāpuma izdarītājus un pierādīt to iesaistīšanos. Būtībā internetā veikti pārkāpumi neatstāj materiāla rakstura pēdas⁸ un kaut kādā mērā ļauj saglabāt vainīgo personu anonimitāti. IP adrese, no kuras pārkāpums ir veikts, ir vienīgais rādītājs, kuru parasti ir iespējams atrast. Šī IP adreses īpašnieka identifikācija, pat ja tā ir precīza, nepierāda konkrētas personas atbildību, it īpaši, ja konkrētais interneta savienojumus ir bijis pieejams vairākām personām.

30. Tādēļ bieži vien valstu tiesību sistēmās tiek paredzēti pasākumi, kas aizskarto autortiesību īpašniekiem atvieglo pierādīšanas pienākumu. Tāds pasākums tostarp var būt interneta pieslēguma īpašnieka vainas prezumpcija par pārkāpumu, kas veikts, izmantojot viņa IP adresi. Šie pasākumi ļauj nodrošināt īpašnieku tiesību iedarbīgumu, prasot atlīdzināt zaudējumus, kad aizskārums noticis, izmantojot internetu. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iekļautā informācija liecina, ka Vācijas tiesībās šāda prezumpcija ir ieviesta ar judikatūru.

8 Piemēram, pretēji viltotu preču pārdošanai.

31. Ne Direktīvas 2001/29, ne Direktīvas 2004/48 normās nav tieši noteikts pienākums paredzēt tādu prezumpciju. Tomēr, ja šis pasākums ir galvenais valsts tiesību sistēmā paredzētais pamats, lai nodrošinātu iedarbīgumu Direktīvas 2001/29 8. panta 2. punktā paredzētajām tiesībām prasīt atlīdzinājumu par ciesto kaitējumu, tad tas ir jāpiemēro saskaņīgi un iedarbīgi. Šis pasākums nevar sasniegt savu mērķi, ja ir pārāk vienkārši atkāpties no vainas prezumpcijas, neatstājot aizskarto tiesību īpašniekam citas iespējas ciesto zaudējumu atlīdzināšanai. Tad šīs tiesības kļūst iluzoras.

32. Tādējādi, pat ja Direktīvas 2001/29 8. panta 2. punktā nav konkrēti norādīts neviens līdzeklis, kā nodrošināt zaudējumu atlīdzības prasīšanas tiesību iedarbīgumu, manuprāt, no tā tomēr izriet, ka esošie pasākumi ir jāpiemēro saskaņoti un iedarbīgi. Šajā ziņā valstu tiesām ir būtiskākā loma, novērtējot pierādījumus un izvērtējot dažādas iesaistītās intereses.

33. Līdz ar to, ja iesniedzējtiesai ir šaubas par *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūras interpretāciju un piemērošanu jautājumā par interneta pieslēguma īpašnieku atbildību un pienākumiem, tai ir jādod priekšroka tādai interpretācijai, kas labāk nodrošina intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības iedarbīgumu.

Pamattiesību aizsardzība

34. Šķiet, ka iesniedzējtiesas problēma, piemērojot *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) judikatūru, ir saistīta ar to, ka ģimenes dzīves neaizskaramības princips tiek izmantots, lai ierobežotu interneta pieslēguma īpašnieka pienākumu sniegt informāciju par personu, kas varētu būt pārkāpusi autortiesības. Tādējādi, ja pieslēguma īpašnieks norādītu uz citām personām ar iespēju piekļūt šim pieslēgumam, tad viņam nebūtu pienākuma ne atklāt to identitāti, ne sniegt par tām citus precizējumus, jo tāds pienākums būtu nepamatota iejaukšanās ģimenes dzīvē.

35. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Direktīvu 2001/29 un 2004/48 transponējošo normu piemērošanā dalībvalstīm, protams, ir saistoši Hartas noteikumi. Tās 7. pantā tiek aizsargāta privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība, tomēr strīdos par autortiesībām privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība var konkurēt ar Hartas 17. pantā noteiktajām pamattiesībām uz īpašumu. Tā 2. punktā intelektuālais īpašums ir tieši norādīts.

36. Turklāt Tiesai jau ir bijusi iespēja uzsvērt, ka prasītāja tiesības uz informāciju tiesvedībā saistībā ar intelektuālā īpašuma aizsardzību ir ietvertas tiesībās uz Hartas 47. pantā garantēto efektīvo tiesību aizsardzību un ļauj nodrošināt intelektuālā īpašuma tiesību efektīvu īstenošanu⁹.

37. Dažādu pamattiesību konkurences gadījumā valstu iestādēm un tiesām ir jānodrošina taisnīgs līdzsvars starp šīm pamattiesībām¹⁰. Dažādu pamattiesību aizsardzības prasību saskaņošana var būt nepieciešama Savienības tiesību līmenī, tostarp Tiesai interpretējot šīs tiesības¹¹.

38. Šīs saskaņošanas ietvaros ir jānodrošina konkrēto pamattiesību būtiskā satura ievērošana. Tādējādi Tiesa ir nospriedusi, ka atļaut bankas iestādei aizbildināties ar bankas noslēpumu Hartas 8. pantā noteiktās personas datu aizsardzības vārdā, lai atteiktos sniegt tādu informāciju par konta īpašnieku, kas ļautu pret to vērsties tiesā ar prasību par intelektuālā īpašuma aizsardzību, nav atbilstoši pamattiesībām uz īpašumu un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību¹².

9 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485, 29. punkts).

10 Spriedums, 2016. gada 15. septembris, *Mc Fadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, 84. punkts).

11 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485, 33. punkts).

12 Spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485, 37.–41. punkts).

39. Analogs secinājums var tikt attiecināts uz savstarpējo saistību starp intelektuālā īpašuma tiesībām un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, no vienas puses, un ģimenes dzīves neaizskaramību, no otras puses.

40. Ja praksē interneta pieslēguma īpašniekam saistībā ar tā ģimenes dzīves neaizskaramību atzītās tiesības atteikties sniegt detalizētu informāciju par personām, kuras varēja pārkāpt autortiesības, liedz minēto tiesību īpašniekam saņemt zaudējumu atlīdzību, tas skar šī īpašnieka intelektuālā īpašuma tiesību būtisko saturu. Tādā gadījumā tiesībām uz īpašumu būtu jāprevalē pār tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību. Turpretī, ja tāda iejaukšanās ģimenes dzīvē valsts tiesā tiktu atzīta par nepieņemamu, tad interneta pieslēguma īpašniekam ir jāatbild par autortiesību pārkāpumu. Vācijas tiesībās tāda sekundārā atbildība, acīmredzot, ir iespējama¹³. Pirms saukt pie atbildības interneta pieslēguma īpašnieku, valsts tiesai ir arī jāpārbauda, vai nepastāv citi procesuāli līdzekļi, kas ļautu aizskarto autortiesību īpašniekam identificēt pārkāpumu veicējus, lai saņemtu kompensāciju¹⁴.

41. Manuprāt, pamattiesību izvērtējumā vēl ir divas vērā ņemamas Hartas normas.

42. Pirmkārt, tas ir Hartas 20. pants, kurā ir noteikta vienlīdzība likuma priekšā. Saskaņā ar *Bastei Lübbe* apsvērumos sniegto informāciju Vācijā apmēram 70 % interneta pieslēgumu ir “ģimenes pieslēgumi”, proti, tie tiek izmantoti ģimenēs. Tādējādi atlikušie 30 % pieslēgumu šādos apstākļos netiek izmantoti, un no tiem noteikts skaits, iespējams, pieder atsevišķi dzīvojošām personām. Ja interneta pieslēguma izmantošana ģimenē ļautu vienkārši izvairīties no atbildības par autortiesību pārkāpumiem, tas novestu pie nelabvēlīgas attieksmes pret personām, kuras dzīvo vienas un neļauj citiem ģimenes locekļiem piekļūt savam interneta pieslēgumam. Ja tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību kontekstā personas, kuras dzīvo ģimenē, nav tādā pašā situācijā kā tās, kuras dzīvo vienas, tad šāda atšķirība nepastāv attiecībā uz atbildību par autortiesību pārkāpumiem. Tādējādi tikai kopdzīve ar citiem ģimenes locekļiem nevar automātiski atbrīvot no šīs atbildības.

43. Otrkārt, Hartas 54. pantā ir noteikts tajā atzīto tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums. Šis pants gan galvenokārt ir vērstis pret darbībām, kas Hartā paredzēto pamattiesību aizsegā patiesībā cīnās pret tām, lai panāktu to izzušanu¹⁵. Acīmredzami intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpums nav šāda veida darbība.

44. To sakot, tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums jau sen ir Savienības vispārīgo tiesību principu daļa¹⁶. Atbilstoši šim principam personas nevar ļaunprātīgi izmantot Savienības tiesību normās noteiktās tiesības, lai iegūtu no tām izrietošās priekšrocības, nesasniedzot šo tiesību normu mērķi.

45. Pamatlietā *M. Strotzer* apgalvo, ka viņš nevar tikt saukts pie atbildības par autortiesību pārkāpumu, kas veikts, izmantojot viņa interneta pieslēgumu, jo citām personām, proti, viņa vecākiem, arī ir piekļuve šim pieslēgumam. Turklāt viņš apstiprina, ka viņa vecākiem nav nekādu zināšanu par šajā pārkāpumā izmantoto programmatūru un viņu datorā nav arī prettiesiski publiskotā darba.

13 Skat. *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa) 2017. gada 30. marta spriedumu I ZR 19/16 *Loud*, kas pasludināts pēc lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu konkrētajā lietā.

14 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485, 42. punkts).

15 Skat. Woods, L., “Article 54 – Abuse of Rights”, no: Peers, S., Hervey, T. K., Kenner, J. u.c. (izd.), *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Hart Publishing, Oksforda-Portlenda (Oregon), 2014, 1539.–1559. lpp.

16 Skat. nesenu piemērošanas gadījumu, spriedums, 2018. gada 6. februāris, *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2018:63, 48. un nākamie punkti).

46. Tātad iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai *M. Strotzer* ļaunprātīgi neizmanto tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, uz tām atsaucoties nevis tāpēc, lai aizsargātu savus ģimenes locekļus pret iespējamu atbildību par autortiesību pārkāpumu, ar kuru tiem acīmredzami nav nekāda sakara, bet tikai tāpēc, lai izvairītos no paša atbildības par šo pārkāpumu. Tādā gadījumā tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību nevajadzētu būt šķērslim minēto autortiesību īpašnieku intelektuālā īpašuma aizsardzībai.

Secinājumi

47. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Landgericht München I* (Minhenes I apgabaltiesa) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 8. panta 2. punkts un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 13. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos nav prasīts dalībvalstu tiesību sistēmās ieviest prezumpciju par interneta pieslēguma īpašnieku atbildību par autortiesību pārkāpumiem, kas veikti, izmantojot šo pieslēgumu. Tomēr, ja valsts tiesību sistēmā minēto tiesību aizsardzībai tāda prezumpcija ir paredzēta, tad tā ir jāpiemēro saskanīgi, lai nodrošinātu šīs aizsardzības efektivitāti. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pantā noteiktās tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību nevar tikt interpretētas tādējādi, ka intelektuālā īpašuma īpašniekiem tiek atņemtas jebkādas reālas iespējas aizsargāt Pamattiesību hartas 17. panta 2. punktā noteiktās tiesības uz intelektuālo īpašumu.